

„NAȚIONAL ȘI UNIVERSAL ÎN VALORIFICAREA MOȘTENIRII LITERARE“

ION GRIGORESCU

Cuvintele „muzeu” și „avangardă” par să se excludă reciproc și totuși muzeul adăpostește și producția avangardei, iar aceasta — prin istoricul ei — are un trecut, deci și un caracter de muzeu. Acest fapt, dar nu numai acesta, a făcut ca manifestările din „Zilele Muzeului literaturii române” — desfășurate anul trecut sub genericul „Național

și universal în valorificarea moștenirii literare” — să aibă ca notă dominantă abordarea problematicii avangardei.

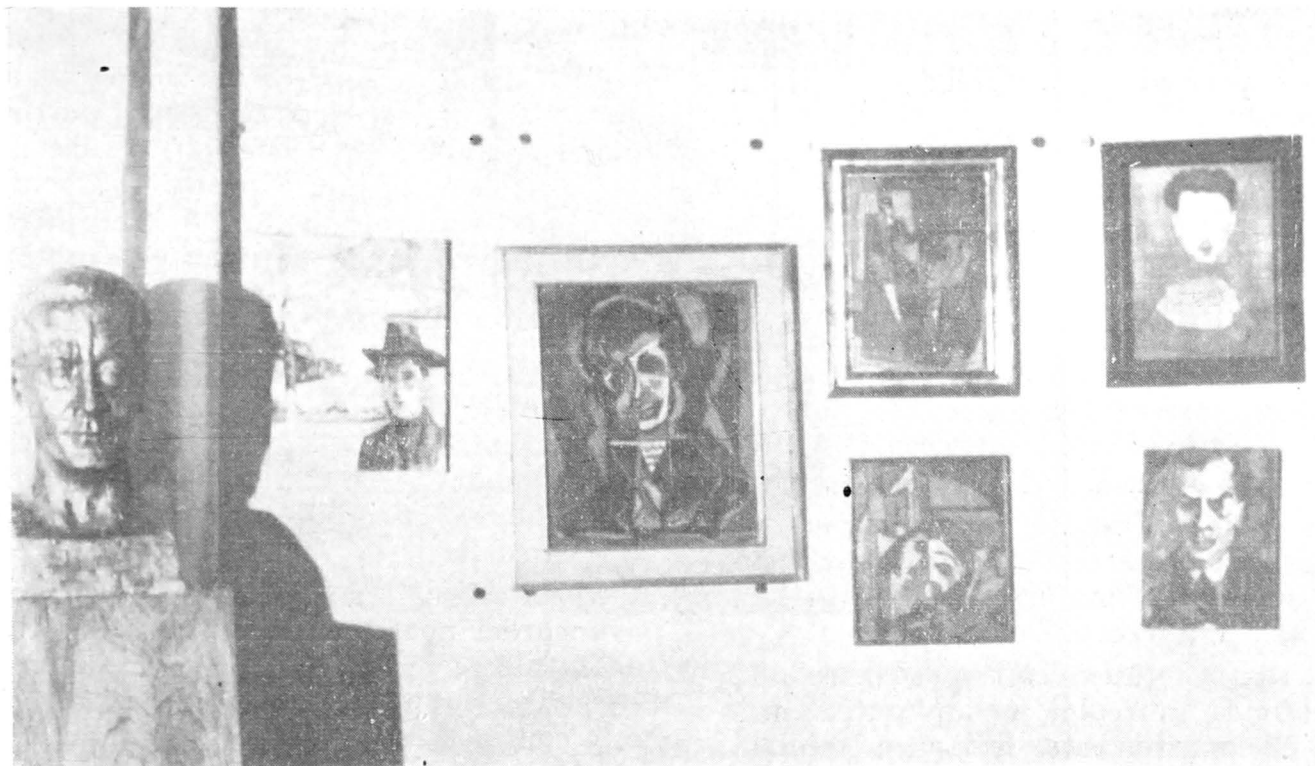
Programul celor trei „Zile” a cuprins:

— vernisajul expoziției „Urmuz și contemporanii săi”;

— simpozionul „Avangarda literară românească în context universal”;

Imagini din expoziția „Urmuz și contemporanii săi”

Aspect din expoziție

— dezbateră „Criterii unitare de editare a operelor clasice. Critica textelor și tehnica edițiilor”;

— acordarea premiului „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” pe anul 1982;

— excursie la Complexul monumental de sculptură creat de Constantin Brâncuși la Tg. Jiu.

Expoziția — în realizarea Constandinei Stoian și a Rodicăi Marian — este deschisă de un afiș, care ne informează că în 1983 s-a încheiat un centenar de la nașterea lui Urmuz (Demetru Dem. Demetrescu — Buzău) (1883—1923).

Momentele din viața și creația lui Urmuz au fost proiectate pe fundalul mișcării literare avangardiste, vizitatorului oferindu-i-se o bogăție de exponate grăitoare și emoționante. Dintre acestea amintim: cartea lui Urmuz de membru al Societății corale „Cântarea României”, fotografia Universității din București unde a urmat Facultatea de drept, fotografia lui Urmuz în uniformă de sublocotenent, pagini manuscris (încercări de compozitor), revistele „Chemarea” și „Simbolul” întemeiate de Ion Vinea și Tristan Tzara, poeme (în manuscris), dedicate de Ion Vinea prietenilor săi Marcel Iancu și

Benjamin Fundoianu, o fotografie din 1920 (cu Tristan Tzara, M. H. Maxy, Ion Vinea, Jacques Costin, Teodor Solacolu), un manuscris al lui Tristan Tzara cu poezii de limbă română, agenda de lucru a lui Ion Vinea, materiale ce reflectă legătura lui C. Brâncuși cu gruparea, numărul jubiliar al „Contimporanului” cu „bilanțul grupării”, lucrarea: Urmuz, *Izmail și Turnavitu*, publicată de Tudor Arghezi în „Cugetul românesc” nr. 3/1922, „Bilete de papagal” nr. 16/1928 dedicat lui Urmuz, volumul „Plante și animale” (ediția „Integral” — 1929) ilustrat de Constantin Brâncuși, revista „Urmuz” — fondată de Geo Bogza la Cîmpina în 1928, revista „Unu” din 1930 (număr omagial închinat lui Urmuz), articol manuscris al lui Sașa Pană despre Urmuz și contemporanii săi, volume cu și despre avangardism: Tristan Tzara, *Oeuvres complètes*, vol. I—IV, Ion Pop, *Avangardismul poetic românesc*, „Antologia literaturii române de avangardă”, Sașa Pană, *Culoarea timpului*, Ion Vinea, *Ora fîntînilor*, B. Fundoianu. *Priveliște*, Urmuz, *Alcazy și Grumer* în ediția lui Sașa Pană etc.

În expoziție mai figurează și suplimentul „Urmuz” — nr. 6 al revistei

„Manuscriptum” — sub direcția lui NESTĂNESCU (Nichita Stănescu), editat cu prilejul centenarului nașterii lui Urmuz.

La toate acestea mai adăugăm portretele lui Mihail Sadoveanu, Coca Farago, Ion Barbu, N.D. Cocea, Liviu Rebreanu — pictate de Marcel Iancu, ale lui Tristan Tzara și Ilarie Voronca, uleiuri de M.H. Maxi, al lui Sașa Pană și ale colaboratorilor la revista „Unu”, de Victor Brauner, precum și busturile lui Ion Vinea, Tudor Vianu și Oscar Walter Cisek — sculptură de Milița Pătrașcu.

În vitrine de perete, în vitrine-pupitru, pe soclu și pe perete, exponatele reconstituie sugestiv atmosfera de epocă în care a trăit și a creat Urmuz.

Și, dacă reținem că expoziția se află în rotonda muzeului, ne-am putea imagina că expoziția este, de fapt, o Rotondă 13 la care avangardiștii vorbesc despre avangardiști.

La **simpozionul** „Avangarda literară românească în context universal” au participat Edgar Papu, Paul Anghel, Marin Mincu, Ion Pop, prof. Henri Béher (editorul din Franța al lui Tristan Tzara) și Alexandru Oprea.

Discuțiile n-au fost și nici nu puteau fi exhaustive, nici n-au început și nici n-au încheiat dezbateră problema avangardei literare, această dezbateră purtându-se demult și în toate țările care au cunoscut fenomenul respectiv. Se poate spune că discuțiile au fost doar o intervenție în cadrul îndelungatei confruntări literare.

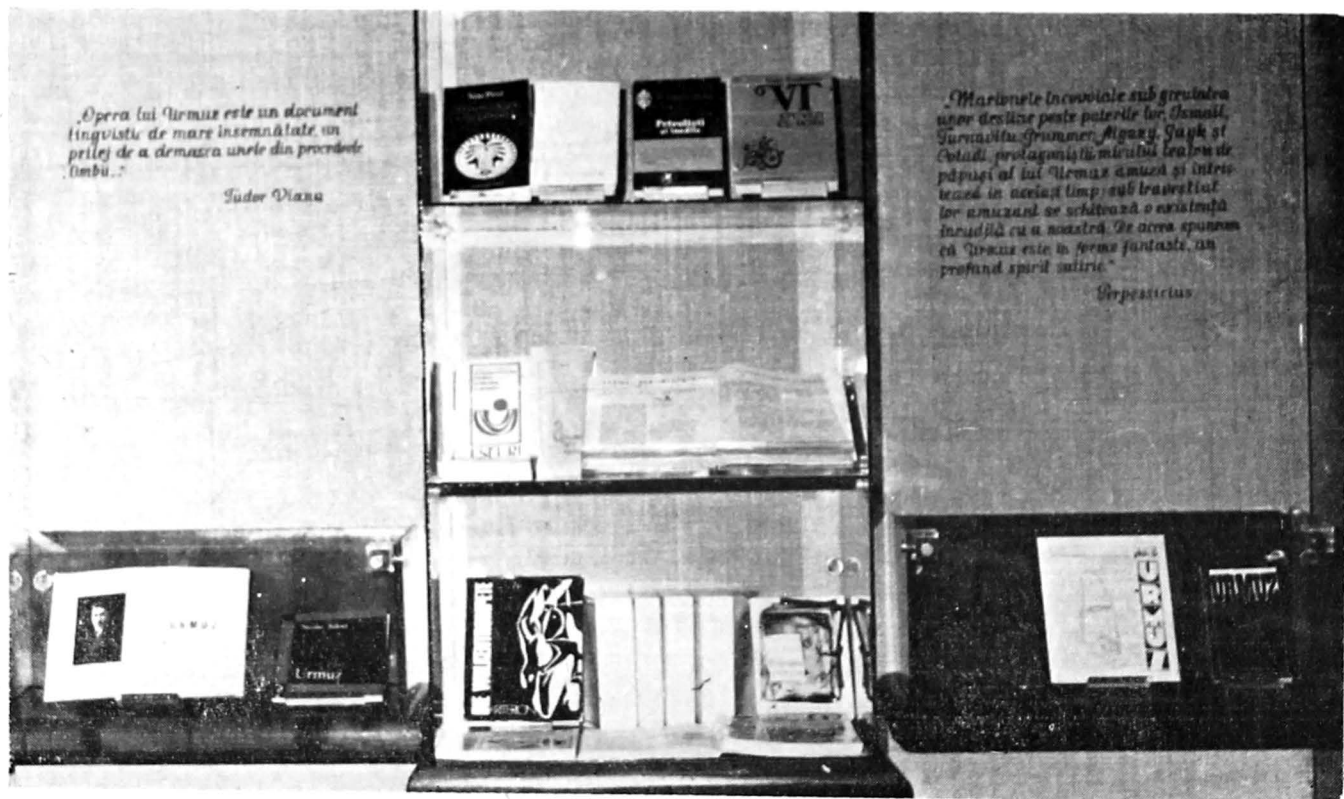
Poate și pentru că termenul de „avangardă” a fost folosit cu toate sensurile sale posibile (foarte restrâns, foarte larg) s-au făcut afirmații atât de diferite încât au pendulat de la minimalizarea valorii scriitorilor acestui grup și pînă la hiper-evaluarea lor.

Vorbitorii care s-au ridicat în apărarea avangardei noastre literare au combătut acuzațiile ce i s-au adus, în timp, anume că s-a născut din nevoia de scandal, că este contra tradiției și, deci, a literaturii, că este antinațională și antipatriotică, sau, dimpotrivă, s-a demonstrat că, astăzi, și avangarda își caută o tradiție, în care se înscrie și Urmuz.

Discuțiile au mai atins și alte aspecte ale problemei:

— avangarda neagă tradiția, dar numai pe cea convenționalizată și în sensul

Aspect din expoziție

Participanți la vernisajul expoziției „Urmuz și contemporanii săi”

unei purificări, al eliberării de ceea ce constituie o frână, ideea extinzându-se pînă la sensul că tot ce este nou este avangardă;

— prin absurd, unii vorbitori au lărgit aria de cuprindere a avangardei, lăsînd să se înțeleagă că acolo unde există absurd avem de-a face și cu avangardă;

— în cronologizarea fenomenului, se vorbește de avangardism istoric, de avangardiști și experimentalisti;

— o altă categorie ajunge la o avangardă a timpului și alta a spațiului;

— n-avem o metodologie pentru aprecierea și analiza avangardei;

— s-a încercat o definiție a avangardei (ruptură față de limbajul dinainte și o recreere a unui limbaj nou; o stare de spirit; apel permanent la creație), însă nu s-a reușit să se formuleze una exactă și completă. De fapt, și în acest caz, s-a dovedit viabilă butada definițiilor, în general, pe care o reproducem adaptată la situația noastră: pentru a se da definiția avangardei ar trebui, mai întîi, să se stabilească ce aparține avangardei, dar pentru a se face asemenea operație ar trebui să se cunoască definiția avangardei;

— critica n-a integrat avangarda în cultură;

— avangardiștii își au locul lor în literatură, care nici nu trebuie anulat, dar nici exagerat. Iar noi continuăm

zicînd la fel despre locul lor în expoziția muzeului.

Dezbaterea „Criteriilor unitare de editare a operelor clasice. Critica textelor și tehnica edițiilor” — s-a axat pe monumentală ediție a operelor lui Mihai Eminescu, inițiată de D. Panaitescu-Perpessicius și continuată de un colectiv coordonat de Petru Creția, de la Muzeul literaturii române.

Fără să reluăm motivele care alimentează „cearta editorilor”, reținem propunerile reieșite din dezbateri:

— să se facă o prospectare a editării literaturii române, de la începuturi și pînă în prezent, inclusiv a folclorului (cum și cu ce metode, sisteme de transcriere, aparat critic etc.). În acest scop este necesar să se alcătuiască un colectiv din specialiștii cei mai avizați. Asemenea situație ar veni în sprijinul editorilor, atît în ce privește orientarea generală, cît și metodologia și tehnica editării (descifrarea, transliterarea etc.);

— să se stabilească un plan editorial de largă perspectivă, dar nu formal, ci concret și realizabil;

— în cadrul Uniunii scriitorilor, să se înființeze o secție a editorilor, deoarece aceștia fac o muncă nu numai de cercetător, ci și de istoric și critic literar;

— să se ia măsuri pentru pregătirea mai multor specialiști capabili să realizeze ediții complete;

Aspect din timpul desfășurării simpozionului „Avangarda literară românească în context universal”

Publicul urmărește cu mare interes cursul dezbaterilor de la simpozionul „Avangarda literară românească în context universal” (fotografie de Magdalena Buză)

— să se stabilească un statut al editorului. Aceste propuneri au rezultat mai ales din activitatea de continuare a editării operei lui Mihai Eminescu, ediția întocmită de D. Panaitescu-Perpessicius.

În cadrul dezbaterilor, actualul coordonator al ediției, Petru Creția, a prezentat situația de ansamblu a ediției:

Perpessicius a început să lucreze la ediția respectivă în 1933, iar volumele au apărut astfel: I — poezii antume, în 1939; II — poezii antume, în 1943; III — poezii antume, în 1944; IV — versuri postume, în 1952; V — versuri postume, în 1958 și VI — ipostaza folclo-

rică a creației eminesciene, în 1963.

Începînd cu volumul VII — proza literară, apărut în 1977, ediția este continuată de un colectiv de cercetători de la Muzeul literaturii române, în colaborare cu Editura Academiei R. S. România.

În 1980 a apărut volumul IX (Publicistică (1870—1877)), iar în 1983 volumul XIV (Traduceri filozofice, istorice și științifice). În momentul de față se află pregătite pentru tipar volumele X—XIII (Publicistică 1880—1889) și în pregătire volumul VIII (Teatru), care urmează să apară în 1985 și volumul XV (Corespondență publică și privată), programat pentru

1986. Până în 1989, la centenarul stingerii din viață a poetului, mai trebuie să apară volumele XVI—XVII (Fragmentarium românesc și german). Ediția se va încheia cu trei volume anexă: XVIII (Bibliografie generală), XIX (Documente și iconografie) și XX (Glosar eminescian).

Acordarea premiului „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” a încheiat activitatea științifică de la sediul muzeului.

Un comitet, sub președinția academicianului Șerban Cioculescu, a acordat — pentru cele mai bune ediții ale anului 1982 — următoarele distincții:

— Premiul „Perpessicius” volumului: V. Alecsandri, *Opere IX, Corespondență* — Editura Minerva, ediție îngrijită, traduceri, note și indici de Marta Anineanu;

— Diploma de onoare volumului: George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Edi-

tura Minerva, ediția a II-a revăzută, adăugită și prefațată de Alexandru Piru;

— Diplomă de onoare volumului: Vasile Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, Editura Minerva, ediție îngrijită, note, comentarii și postfață de Radu Florescu.

Chiar și numai din cele relatate mai sus se poate înțelege că programul „Zilelor Muzeului literaturii române” a cuprins acțiuni deosebit de utile pentru muzeu și atractive pentru public.

Publicul „zilelor” a fost numeros — mai ales față de micimea spațiului rotondei — și foarte avizat, am putea spune chiar profesionalizat. De aici, conducerea muzeului ar putea trage o concluzie care să ducă la organizarea mai multor acțiuni la fel de captivante nu numai pentru „cunoscătorii de literatură”, ci și pentru „iubitorii de literatură”.

RÉSUMÉ

Dans l'année antérieurement, „Les journées du Musée de la littérature roumaine” se sont déroulées sous le générique „National et universel dans la mise en oeuvre de l'héritage littéraire”, le programme de chaque manifestation étant particulièrement riche et attractif: le vernissage de l'exposition „Urmuz et ses contemporains”; le symposium „L'avant-garde littéraire roumaine dans le contexte universel”; le débat „Critères unitaires

d'édition des oeuvres classiques. La critique des textes et la technique des éditions”; le décernement du prix „Perpessicius” de la revue „Manuscriptum” pour l'année 1982; une excursion au Complexe monumental de sculpture créé par Constantin Brâncuși à Tg. Jiu.

On présente des détails sur chaque manifestation.